

Sygnatura akt IX Gc 1384/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

P., dnia 28 października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu IX Wydział Gospodarczy w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Iwona Dziamska

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Tabaka

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2014 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. nr KRS (...)

przeciwko P. O. nr PESEL (...)

o zapłatę

1. uchyla nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego w Poznaniu o sygn. IX GNc 982/13, z dnia 8 lipca 2013 r w całości i powództwo oddala;
2. kosztami postępowania obciąża powoda i w związku z tym zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 20.023,00 zł tytułem opłaty sądowej od zarzutów,
3. oddala wniosek pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych opłaty od zarzutów i nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu) kwotę 19.523,00 zł.

SSO Iwona Dziamska

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 2 lipca 2013 roku powódka (...) S.A. z siedzibą w P. wniosła o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, że pozwany P. O. ma zapłacić z weksla na rzecz powódki kwotę 533.936,43zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 4 czerwca 2013 roku do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że pozwany wystawił weksel w związku z umową leasingu nr (...) zawartą z (...) S.A.

Powódka wezwała pozwanego w dniu 23 maja 2013 roku do wykupu weksla. Zapłata jednak nie nastąpiła.

W dniu 8 lipca 2013 roku Sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla, zgodny z roszczeniem powódki (k. 12).

Od nakazu zapłaty pozwany wniósł zarzuty (k. 18-21), wnosząc o oddalenie powództwa w całości.

Pozwany wskazał, że zawarł z powódką przedmiotową umowę leasingu. Wartość przedmiotu leasingu ustalono na kwotę 575.000zł. W dniu 17 kwietnia 2012 roku we W. zawarto również pomiędzy stronami a J. G. umowę trójstronną sprzedaży nr (...), ustalającą m.in. przedmiot sprzedaży, warunku, terminy i wysokość podlegające zapłacie sum.

Zabezpieczeniem roszczeń powódki o wykonanie zobowiązań wynikających z tejże umowy był weksel niepełny opatrzony klauzulą bez protestu wraz z deklaracją wekslową. Weksel zabezpieczać miał niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy leasingu nr (...). Wystawiony weksel miał więc charakter gwarancyjny, zaś stosunkiem podstawowym jest w/w umowa leasingu.

Strony zawarły także umowę trójstronną z J. G. (sprzedającym w ramach stosunku leasingu). Zgodnie z § 3 ust. 2 zawartej umowy sprzedaży cena netto miała być zapłacona w ten sposób, że pozwany miał dokonać na rzecz sprzedającego wpłat w wysokości: 30.000zł tytułem wstępnej opłaty zaliczonej na cenę urządzeń powiększonej o należy podatek oraz 85.000zł w imieniu i na rzecz (...) S.A. Finanse (...) S.A. powiększonej o podatek. Pozwany dokonał łącznie wpłat w wysokości 141.450zł (30.000zł w dniu 29 marca 2012 roku, 6.900zł w dniu 18 kwietnia 2012 roku oraz kwoty 104.550zł w dniu 23 kwietnia 2012 roku). Z kolei powódka miała dokonać zapłaty na rzecz sprzedającego tj. J. G. wpłat w łącznej wysokości 460.000zł.

Łącznie sprzedający uzyskał tytułem ceny kwotę 545.000zł

Umowa leasingu była realizowana.

Powódka odstąpiła jednak od umowy sprzedaży z dostawcą J. G., czego zresztą domagał się zresztą pozwany.

Zdaniem pozwanego, z uwagi na treść przepisu art. 709⁸ § 5 k.c. („W razie odstąpienia przez finansującego od umowy ze zbywcą z powodu wad rzeczy, umowa leasingu wygasa. Finansujący może żądać od korzystającego natychmiastowego zapłacenia wszystkich przewidzianych w umowie a niezapłaconych rat, pomniejszonych o korzyści, jakie finansujący uzyskał wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem i wygaśnięcia umowy leasingu oraz umowy ze zbywcą”) - zobowiązanie pozwanego jako korzystającego względem powódki powinno być umniejszone o korzyści finansującego tj. powoda, a więc o roszczenie o zwrot ceny zapłaconej dostawcy. Dostawca otrzymał natomiast łącznie tytułem ceny kwotę 545.000zł w tym 460.000zł od powódki oraz 85.000zł od pozwanego. Tym samym w następstwie odstąpienia od umowy leasingu powódka posiada wobec sprzedającego J. G. wierzytelność o zwrot ceny w wysokości 545.000zł, a więc wysokości wyższej od dochodzonej w niniejszym procesie. Powódka nie powinna była więc wypełniać weksla.

Postanowieniem z dnia 11 grudnia 2013 roku (k. 67) pozwany został zwolniony od obowiązku uiszczenia opłaty sądowej od zarzutu od nakazu zapłaty ponad kwotę 500zł.

W piśmie z dnia 27 grudnia 2013 roku (k. 77-82) powódka wniosła o odrzucenie zarzutów w całości oraz utrzymanie nakazu zapłaty w mocy. W uzasadnieniu powódka wskazała na okoliczności bezsporne w sprawie, jakimi są zawarcie umowy trójstronnej oraz umowy leasingu. Powódka wskazała też na okoliczności, przez wzgląd na które złożyła sprzedającemu oświadczenie o odstąpieniu od umowy.

Pełnomocnik powódki powołał się nadto na brzmienie punktów 8.5-8.8. Ogólnych Warunków Umowy Leasingu (OWUL) oraz wskazał, iż przepisy kodeksu cywilnego w przedmiocie umowy leasingu należy interpretować z uwzględnieniem rozkładu ryzyk stron takiej umowy. W szczególności w ocenie powódki korzyścią w rozumieniu art. 709⁸ § 5 k.c. może być takie świadczenie, które jest bezsporne, nieodroczone w czasie, zbywalne, odnotowane na rachunku bankowym – nie zaś sporna wierzytelność. Z tego względu roszczenie do dostawcy o zwrot uiszczonyj ceny nie powinno umniejszać roszczenia powódki w związku z czym mogła ona wypełnić weksel na pełną kwotę należności.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 17 kwietnia 2012 roku zawarta została umowa nr (...) pomiędzy (...) S.A., J. G. oraz P. O., w ramach której (...) S.A. zobowiązał się do zakupu, J. G. do sprzedania oraz wydania P. O. urządzeń w siedzibie sprzedawcy, a po ich dostarczeniu do specjalnie przygotowanego miejsca montażu także do zmontowania urządzeń i przekazania korzystającemu do używania kompletnego zestawu urządzeń do produkcji pallets ze słomy i siana (§ 1 umowy).

Strony ustaliły, że cena netto przedmiotu sprzedaży wynosi 575.000zł netto, a cena sprzedaży netto zostanie zapłacona w sposób szczegółowo określony w umowie (§ 3 ust 2 umowy).

dowód: bezsporne – kopia umowy nr (...) z dnia 17 kwietnia 2012 roku - k. 22-33.

Tego samego dnia strony (...) S.A. (finansujący) oraz P. O. (korzystający) zawarli „umowę leasingu operacyjnego złotowego na przedmioty zamawiane” nr (...).

Przedmiot leasingu został określony jako „Urządzenia do produkcji brykietu: gniazdo do produkcji pallets + urządzenia do rozdrabniania siana i słomy – zgodne ze specyfikacją” rok produkcji 2011. Dostawcą był J. G.. W umowie określono, że kaucja wpłacona przez korzystającego do dostawcy wyniesie 115.000zł. Wartość ofertową netto określono na kwotę 575.000zł.

Umowę zawarto na czas oznaczony na okres od 17.04.2012r. do dnia 17.05.2016r.

W umowie określono warunki finansowe oraz prawne formy zabezpieczenia wykonania kontraktu, którym był m.in. weksel własny in blanco wystawiony przez korzystającego na rzecz finansującego.

Załącznikiem do umowy była specyfikacja przedmiotu leasingu, „Ogólne warunki umowy leasingu” (dalej OWUL).

W OWUL zawarto postanowienia 8.5.-8.8., w myśl których w przypadku odstąpienia przez finansującego od umowy z dostawcą z powodu wad przedmiotu leasingu, z dniem odstąpienia umowa leasingu wygasa, a Finansujący może żądać od korzystającego zapłaty kwoty ustalonej zgodnie z punktem 19 OWUL. Korzystający zapłaci tę kwotę finansującemu w terminie określonym w pisemnym wezwaniu wysłanym Korzystającemu co najmniej na 7 dni przed wyznaczonym terminem płatności (pkt 8.5).

Z kolei w myśl postanowienia punktu 8.6. OWUL – Finansujący przekaże Korzystającemu kwoty, otrzymane od dostawcy tytułem zwrotu ceny sprzedaży w związku z odstąpieniem od umowy, pod warunkiem uprzedniego otrzymania przez Finansującego od Korzystającego kwoty określonej w punkcie 8.5.

Z myśl punktu 8.7. OWUL – O ile w następstwie odstąpienia od umowy dostawca nie zwróci ceny sprzedaży Finansującemu w ciągu miesiąca od dnia odstąpienia od umowy, z dniem otrzymania od Korzystającego pełnej kwoty, o której mowa w punkcie 8.5., Finansujący przelewa na Korzystającego przysługujące Finansującemu wierzytelności do dostawcy z tytułu odstąpienia od umowy. Finansujący nie odpowiada za skuteczność dochodzenia roszczeń przez Korzystającego od dostawcy.

Punkt 8.8. OWUL stanowił, że Finansujący może żądać i dochodzić od Korzystającego zapłaty kwoty, o której mowa w punkcie 8.5., niezależnie od żądania i dochodzenia od dostawcy roszczeń z tytułu odstąpienia od umowy z dostawcą.

dowód: bezsporne, nadto umowa leasingu z dnia 17.04.2012r. z załącznikami – k. 83-89.

W dniu 17 kwietnia 2012 roku pozwany wypełnił deklarację wekslową do weksla in blanco, wystawionego na zabezpieczenie w/w umowy leasingu.

dowód: bezsporne, nadto kopia deklaracji wekslowej z dnia 17.04.2012r. – k. 5.

W wykonaniu umowy sprzedaży, sprzedającemu tj. J. G. została zapłacona łącznie kwota 545.000zł.

bezsporne, a nadto wydruki potwierdzeń przelewów – k. 36-38.

Umowa leasingu była następnie wykonywana, jednak od sierpnia 2012 roku korzystający P. O. zaczął pisemnie zgłaszać sprzedającemu, że przedmiot leasingu ma wady. Treść korespondencji wysyłana była do wiadomości finansującego. Sprzedający i korzystający nie byli w stanie wypracować kompromisu.

W dniu 5 września 2012 roku P. O. wysłał do powódki pismo zawierające żądanie odstąpienia od umowy z dostawcą, motywując to żądanie tym, iż dostarczony przez J. G. przedmiot leasingu jest niezdatny do umówionego użytku, przy czym korzystający wzywał dostawcę do usunięcia wad z określeniem stosownego terminu, jednak wady nie zostały usunięte. P. O. wskazał w piśmie, że jego żądanie jest uzasadnione w świetle załączonej do pisma opinii rzeczoznawcy..

dowód: bezsporne, a nadto kopia pisma z dnia 5 września 2012 roku – k. 95-96 oraz kopie wcześniejszej korespondencji – k. 90-94.

W kolejnych miesiącach strony umowy numer (...), dalej prowadziły wymianę korespondencji. W szczególności J. G. kwestionował stanowisko pozwanego w przedmiocie wad przedmiotu leasingu, zaś pozwany domagał się usunięcia zgłoszonych wad, ewentualnie odstąpienia od umowy sprzedaży przez finansującego. Strony nie były w stanie osiągnąć kompromisu.

dowód: bezsporne, a nadto dalsza korespondencja – k. 97-108.

W dniu 15 marca 2013 roku (...) S.A. złożyła sprzedającemu oświadczenie o odstąpieniu od umowy z dnia 17 kwietnia 2012 roku.

W uzasadnieniu pisma wskazano, że (...) S.A. otrzymała od korzystającego P. O. zawiadomienie o wadach rzeczy zakupionej. Nadto, (...) S.A. podkreśliła, że wcześniej podjęła rozmowy ze sprzedającym i korzystającym oraz zleciła wykonanie opinii rzeczoznawcy. W toku oględzin dokonywanych przez rzeczoznawcę korzystający i sprzedający ustalili, że po dokonaniu niezbędnych napraw wykonana zostanie próba wydajności linii, jednakże do próby nie doszło, zaś strony nie były w stanie ugodowo zakończyć sporu.

(...) S.A. wezwało także sprzedającego do zwrotu zapłaconej przez nią i przez korzystające ceny w kwocie 636.525zł.

dowód: bezsporne – a nadto pismo z dnia 15.03.2013r. oświadczenie o odstąpieniu od umowy – k. 33-34 (także k. 109-110)

W dniu 29 marca 2013 roku nastąpiło połączenie (...) S.A. oraz (...) S.A. z siedzibą w P. – było to połączenie przez przejęcie, w związku z czym z tym dniem (...) S.A. jako spółka przejmująca wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki (...) S.A.

O okoliczności tej pozwany został poinformowany m.in. w piśmie z dnia 22 maja 2013 roku.

dowód: odpis KRS powódki – k. 7-8; pismo z dnia 22.05.2013r. – k. 115.

Pismem z dnia 23 maja 2013 roku powódka (...) S.A. z siedzibą w P. wezwała P. O. do zapłaty z weksla kwoty 533.936,43zł. W piśmie wskazano, że powódka domaga się zapłaty tejże kwoty w związku z niezapłaceniem należności wynikających z umowy leasingu nr (...) i na w/w kwotę wypełniony został wystawiony przez pozwanego weksel, który zostanie przedstawiony do zapłaty z terminem płatności na dzień 3 czerwca 2013 roku.

P. O. nie wykupił weksla.

dowód: bezsporne, nadto pismo z dnia 23.05.2013r.

Sąd zważył co następuje:

Stan faktyczny był pomiędzy stronami bezsporny. W toku procesu nie była kwestionowana w szczególności okoliczność zawarcia umowy leasingu wiążącej strony, treść tejże umowy, fakt zawarcia umowy sprzedaży (tj. umowy trójstronnej pomiędzy stronami oraz J. G.), odstąpienia od umowy sprzedaży przez powódkę oraz wypełnienia przez powódkę weksla in blanco wystawionego przez pozwanego.

Spór sprowadzał się natomiast do formułowania odmiennych ocen stron co do istnienia uprawnienia powódki do dochodzenia od pozwanego kwoty określonej w pozwie. Nie była przy tym kwestionowana przez strony ważność tak umowy sprzedaży, jak i umowy leasingu. Sąd zaś nie znalazł podstaw, by ważność tychże umów podważać.

W niniejszej sprawie należało uwzględnić, że wręczając i przyjmując weksel, strony umowy leasingu objęły swoją wolą nadanie wekslowi funkcji zabezpieczającej (causa cavendi), z której wynika, iż inkorporowana w nim wierzytelność miała ułatwić zaspokojenie wierzyciela w ramach tzw. stosunku podstawowego.

Okoliczność powiązania przez strony upoważnienia do uzupełnienia weksła in blanco z istnieniem i treścią zobowiązania podlegającego zabezpieczeniu (czyli tzw. stosunku podstawowego względem roszczenia wekslowego) powoduje, że wekslobiorca w zasadzie nie może na podstawie prawa wekslowego uzyskać wobec wystawców weksła własnego więcej praw niż mu przysługuje w ramach stosunku, z którego wynika podlegająca zabezpieczeniu wierzytelność, czyli w ramach tzw. stosunku podstawowego względem roszczenia wekslowego (por. uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego: Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 kwietnia 1972 r., III PZP 17/70, opubl. LEX nr 1494).

Z powyższych względów przyjmuje się, że Sąd rozpoznający zarzuty od nakazu zapłaty, który został wydany na podstawie weksła, może uwzględnić tzw. stosunek podstawowy, co jednak uczynić należy jedynie wówczas, gdy strona zainteresowana przeniesieniem sporu na taką płaszczyznę podejmie stosowne czynności.

Taką czynność pozwany niewątpliwie podjął podnosząc w treści zarzutów, że roszczenie powódce nie przysługuje przez wzgląd na korzyści, jakie nabyła powódka. Korzyści te winna była uwzględnić strona powodowa formułując żądanie pozwu na podstawie przepisu art. 709⁸ § 5 k.c.

W orzecznictwie podkreśla się przy tym, że możliwość bronienia się przez stronę pozwaną za pomocą zarzutów nawiązujących do stosunku podstawowego wobec dochodzonego od niej roszczenia wekslowego prowadzi - zarówno w procesie na zasadach ogólnych, jak postępowaniu nakazowym - do objęcia sporem wspomnianego stosunku podstawowego (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2006 roku, sygn. akt V CSK 86/06, opubl. LEX nr 1101689). Dokonanie przedmiotowych ocen jest przy tym o tyle istotne, że wygaśnięcie stosunku podstawowego uniemożliwia dochodzenie wierzytelności wekslowej, a wygaśnięcie zobowiązania wekslowego w sposób prowadzący do zaspokojenia wierzyciela powoduje wygaśnięcie zabezpieczonej wierzytelności (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 1997 r., sygn. akt I CKN 48/97, LEX nr 293091).

Spór w niniejszej sprawie ma charakter prawny i sprowadza się do dokonania oceny, czy dokonując subsumcji stanu faktycznego do norm wynikających z umowy łączącej strony oraz § 709⁸ k.c., rzeczywiście jest tak, że powodowi przysługuje roszczenie przeciwko pozwanemu - i jeżeli tak, to w jakiej wysokości.

Zgodnie z art. 709⁸ k.c.:

§ 1. Finansujący nie odpowiada wobec korzystającego za wady rzeczy, chyba że wady te powstały na skutek okoliczności, za które finansujący ponosi odpowiedzialność. Postanowienia umowne mniej korzystne dla korzystającego są nieważne.

§ 2. Z chwilą zawarcia przez finansującego umowy ze zbywcą z mocy ustawy przechodzą na korzystającego uprawnienia z tytułu wad rzeczy przysługujące finansującemu względem zbywcy, z wyjątkiem uprawnienia odstąpienia przez finansującego od umowy ze zbywcą.

§ 3. Wykonanie przez korzystającego uprawnień określonych w § 2 nie wpływa na jego obowiązki wynikające z umowy leasingu, chyba że finansujący odstąpi od umowy ze zbywcą z powodu wad rzeczy.

§ 4. Korzystający może żądać odstąpienia przez finansującego od umowy ze zbywcą z powodu wad rzeczy, jeżeli uprawnienie finansującego do odstąpienia wynika z przepisów prawa lub umowy ze zbywcą. Bez zgłoszenia żądania przez korzystającego finansujący nie może odstąpić od umowy ze zbywcą z powodu wad rzeczy.

§ 5. W razie odstąpienia przez finansującego od umowy ze zbywcą z powodu wad rzeczy, umowa leasingu wygasa. Finansujący może żądać od korzystającego natychmiastowego zapłacenia wszystkich przewidzianych w umowie a niezaplaconych rat , pomniejszonych o korzyści, jakie finansujący uzyskał wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem i wygaśnięcia umowy leasingu oraz umowy ze zbywcą ”.

W ramach trójstronnej relacji finansujący-korzystający-sprzedający, ustawodawca przyznał korzystającemu uprawnienia z tytułu wad rzeczy, z wyjątkiem jednak prawa do odstąpienia od umowy ze zbywcą, które to prawo przyznane zostało finansującemu (por. art. 709⁸ § 3 k.c.).

W realiach niniejszej sprawy było bezsporne, że korzystający (pozwany) żądał, by finansujący odstąpił od umowy ze zbywcą, powołując się przy tym swoje uprawnienie wynikające z przepisu art. 560 § 1 k.c. („jeżeli rzecz sprzedana ma wady, kupujący może od umowy odstąpić albo żądać obniżenia ceny”).

Finansujący (powód) z kolei żądanie to spełnił i od umowy odstąpił. Jednakże finansujący może odstąpić od umowy ze zbywcą wyłącznie wówczas, gdy spełnione zostaną przesłanki realizacji tego prawa w świetle zasad odpowiedzialności za wady oraz gdy odstąpienia od umowy zażąda korzystający (art. 709⁸ § 4 zd. 1 k.c.). Wynika z tego, że żądanie korzystającego odstąpienia od umowy nie obliguje finansującego do faktycznego odstąpienia oraz że nie jest ono jedyną przesłanką stanowiącą podstawę do złożenia takiego oświadczenia przez finansującego.

Powód jako finansujący złożył oświadczenie o odstąpieniu.

W polskim kodeksie cywilnym przyjęto rozwiązanie, w myśl którego warunkiem sine qua non możliwości odstąpienia od umowy ze sprzedawcą jest złożenie przez korzystającego stosownego żądania. Wówczas dopiero otwiera się możliwość do odstąpienia od umowy i dokonać może tego Odnośny przepis stanowi nadto, że finansujący składa stosowne oświadczenie o odstąpieniu od umowy ze sprzedawcą, „jeżeli uprawnienie finansującego do odstąpienia wynika z przepisów prawa lub umowy ze zbywcą” (art. 709⁸ § 4 zd. 1 k.c.). Skoro uprawnionym do złożenia oświadczenia jest wyłącznie finansujący, działający we własnym imieniu, to należy przyjąć, iż to on winien dokonać weryfikacji tego, czy rzeczywiście uprawnienie, z którego chce skorzystać ma oparcie w stanie faktycznym. Takie rozwiązanie wybrał ustawodawca i wynika ono wprost w treści cytowanych przepisów, zaś przepisy kodeksu cywilnego niewątpliwie były stronom znane w chwili zawarcia i w czasie trwania umowy leasingu.

Z brzmienia przepisu art. 709⁸ k.c. wynika, iż korzystającego nie może odstąpić od umowy sprzedaży, lecz jedynie skierować stosowne żądanie do finansującego. Decyzję, czy żądanie to uwzględnić podejmuje finansujący i to on ponosi ryzyko np. zbyt pochopnego złożenia oświadczenia woli od odstąpieniu od umowy.

Umowa sprzedaży ulega jednak rozwiązaniu ze skutkiem ex tunc z chwilą złożenia przez finansującego oświadczenia o odstąpieniu od umowy.

Finansujący oświadczenie takie złożył, natomiast ocena zasadności złożenia takiego oświadczenia nie jest przedmiotem badania w niniejszym procesie.

Konsekwencje, jakie wywołuje dla stron umowy leasingu odstąpienie od umowy ze sprzedawcą są następujące:

- rozwiązanie z mocą ex tunc umowy sprzedaży skutkujące przejściem własności tej rzeczy z powrotem na zbywcę (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2003 roku, sygn. akt III 80/02, opubl. LEX nr 74794) i tym samym rodzące po stronie sprzedającego obowiązek zwrotu ceny, zaś po stronie nabywcy obowiązek zwrotu przedmiotu sprzedaży (por. art. 560 § 2 k.c. „jeżeli kupujący odstępuje od umowy z powodu wady rzeczy

sprzedanej, strony powinny sobie nawzajem zwrócić otrzymane świadczenia według przepisów o odstąpieniu od umowy wzajemnej”);

- wygaśnięcie (z mocą ex nunc) umowy leasingu (§ 709⁸ § 5 zd. 1 k.c.) oraz konieczność dokonania z tej przyczyny stosownych rozliczeń pomiędzy stronami tejże umowy.

W niniejszej sprawie spór pomiędzy stronami sprowadzał się w zasadzie do odmiennej interpretacji przepisu § 709⁸ § 5 zd. 2 k.c., a precyzyjniej rzecz ujmując do rozbieżnej wykładni słowa „korzyść”.

Powódka twierdziła bowiem, iż może żądać od pozwanego zapłacenia wszystkich przewidzianych w umowie a niezaplaconych rat oraz innych kosztów, takich jak opłata za przedterminowe rozwiązanie umowy leasingu, kosztów windykacyjnych, odsetek od aktualnego zadłużenia oraz opłacenia wystawionej faktury (por. k. 81).

Pozwany z kolei twierdził, że roszczenie w dochodzonej wysokości powódce nie przysługuje, gdyż należy je umniejszyć o „korzyści, jakie uzyskał wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem i wygaśnięcia umowy leasingu oraz umowy ze zbywcą” (por. art. § 709⁸ § 5 zd. 2 k.c.). Pozwany wskazał przy tym, iż pod pojęciem „korzyści” należy tu rozumieć w szczególności wierzytelności, jakie przysługują finansującemu względem sprzedającemu z tytułu zwrotu ceny. Ponieważ wysokość tych wierzytelności przewyższa żądanie pozwu, z tego względu zdaniem pozwanego roszczenie winno być oddalone.

Powódka z kolei stała na stanowisku, które można sparafrazować stwierdzeniem, iż w przepisie tym mowa jest o uwzględnieniu tylko „realnych” korzyści, a nie wierzytelności względem sprzedającego, których – jak wynika z korespondencji między stronami nr (...) – najprawdopodobniej sprzedający dobrowolnie nie uzna. W tym miejscu należy podkreślić, że uprawnienie do odstąpienia od umowy sprzedaży przysługiwało, zgodnie z powołanymi przepisami powodowi jako finansującemu, a nie pozwanemu i decyzja czy rzeczywiście istnieją podstawy do odstąpienia od umowy sprzedaży zachodzą czy nie leżała w gestii sprzedającego. Dlatego w tym procesie strona powodowa - jako finansujący - nie może zasłaniać się tym, że wierzytelność z tytułu zwrotu ceny od sprzedającego na skutek odstąpienia jest wątpliwa. Ryzyko związane z dochodzeniem wierzytelności z tytułu zwrotu ceny jest powiązane z uprawnieniem do złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy sprzedaży tzn. ponosi je ten sam podmiot, któremu takie uprawnieni przysługuje.

W niniejszej sprawie rację należy przyznać pozwanemu, z tym zastrzeżeniem, iż należy mieć na uwadze, iż Sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316. § 1 k.p.c.). Według stanu na ten moment dochodzone roszczenie powódce nie przysługiwało.

Kwestia, co należy rozumieć pod pojęciem „korzyści”, o której mowa w przepisie § 709⁸ § 5 zd. 2 k.c. była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w wyroku z dnia 12 kwietnia 2006 roku, sygn. akt III CSK 20/06.

Tutejszy Sąd wyrażone tam zapatrywania prawne w pełni podziela i uważa przy tym za stosowne zamieszczenie poniższego fragmentu uzasadnienia w/w wyroku z własnymi podkreśleniami:

„Odstąpienie od umowy ze zbywcą przedmiotu leasingu, ze skutkami wyjaśnionymi w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2003 r., III CZP 80/02, zmienia stan prawny między nabywcą i zbywcą. Wygaśnięcie umowy sprzedaży i leasingu powoduje powstanie wierzytelności, którą finansujący może rozporządzać. Praktyka obrotu takimi prawami dopuszcza również możliwość uzyskania części lub całkowitej ceny (np. faktoring). Nie ma przeszkód do uznania, że jest to korzyść uzyskana wskutek wygaśnięcia umowy ze zbywcą (art. 709⁸ § 5 k.c.) i w tym zakresie odmienne zapatrywanie skarżącej jest nieuzasadnione. Należy jednak rozważyć trafność zapatrywania - podważanego w skardze kasacyjnej - że ciężar realizacji tej korzyści obciąża finansującego, gdyż można założyć, iż wierzyciel uzyska jej zaspokojenie tylko w części (np. faktoring wiąże się ze stratą stanowiącą zysk faktora, istnieje ryzyko upadłości zbywcy itp.). Zastrzeżenia te nie mogą jednak przesłaniać zasadniczego celu gospodarczego umowy leasingu jako trójpodmiotowego stosunku prawnego opartego co najmniej na dwóch umowach (nabycia i

oddania do używania), zawiązanego dobrowolnie przez przedsiębiorców oczekujących uzyskania korzyści majątkowej z wykonania tych umów. Wymagało to rozłożenia ryzyka oraz ciężarów między podmioty uczestniczące bezpośrednio w leasingu. Ustawodawca dał temu wyraz w licznych przepisach (art. 709³, art. 709⁴ § 2, art. 709⁵ § 3 i art. 709⁶ k.c.). Ryzyko związane z wadami rzeczy zostało rozłożone między finansującego i korzystającego stosownie do wpływu wykonania uprawnień na trwanie umowy leasingu (art. 709⁸ § 2 i 4 oraz § 5 k.c.). Szczegółowość unormowania wskazuje na zamiar ustawodawcy ochrony podmiotów zasadniczego węzła prawnego, tj. leasingu. Przepis art. 709⁸ k.c. nie daje podstaw do dokonywania dalszego podziału uprawnienia do odstąpienia przypisanego leasingodawcy na część kształtującą (odstąpienie od nabycia wygaszające również umowę leasingu) i część realizującą skutki tego odstąpienia (rozliczenie między zbywcą a korzystającym). Korzystający jest osobą trzecią w stosunku umownym nabycia rzeczy, a jego uprawnienia do wyboru przedmiotu oraz wykorzystania niektórych uprawnień z tytułu wad stanowią ustawowy skutek czynności prawnej między innymi stronami (art. 56 k.c.). Ponieważ ustawodawca nie wymienił skutku w postaci roszczenia o zwrot ceny wynikającego z odstąpienia od umowy ze zbywcą, wykładnia art. 709⁸ § 5 k.c. uzasadniająca zaskarżony wyrok jest prawidłowa, a dochodzenie roszczenia o zwrot ceny odbywa się stosownie do art. 494 zdanie drugie k.c.”

Przenosząc powyższe na realia niniejszej sprawy należy stwierdzić, iż wraz z rozwiązaniem umowy sprzedaży, po stronie finansującego powstała wierzytelność względem sprzedającego o zwrot uiszczonej ceny. Wierzytelnością tą finansujący może dobrowolnie dysponować – może ją np. zbyć, bądź też poczynić kroki do tego, by od sprzedającego ją wyegzekwować.

Istnienie tejże wierzytelności ma jednak istotne znaczenie dla finansującego w kontekście jego rozliczeń z korzystającym. W przepisie art. 709⁸ § 5 k.c. ustawodawca nakazuje bowiem finansującemu korzyść tę uwzględnić w ten sposób, że żądanie skierowane do korzystającego o zapłatę wszystkich przewidzianych w umowie a niezapłaconych rat należy o tę wierzytelność umniejszyć. Tym samym przepis ten ogranicza wysokość roszczenia, jakie przysługuje finansującemu względem korzystającego w związku z wygaśnięciem umowy leasingu.

Należy podkreślić, iż teza, że na gruncie przepisów k.c. przez uzyskaną korzyść należy uznać już samo tylko roszczenie finansującego - jest aprobowana nie tylko w orzecznictwie (por. przywołana wyżej uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2003 roku), lecz także doktrynie (tak zwłaszcza M. Pazdan, teza 9 komentarza do art. 709⁸ k.c. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz do art. 450-1088. Tom II, K. Pietrzykowski (red.), wyd. 7, C.H. Beck, Warszawa 2013, opubl. LEGALIS. Aprobującą w szczególności W. Dubis, teza nr 5 komentarza do art. 709⁸ k.c. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), Wyd. 6, C.H. Beck, Warszawa 2014, opubl. LEGALIS).

Sąd miał także na względzie, iż Ogólne Warunki Umowy Leasingu (OWUL), stanowiące załącznik i integralną część zawartej pomiędzy stronami umowy leasingu zawierały postanowienia dotyczące rozliczeń w przypadku odstąpienia od umowy przez finansującego. N

Odośne postanowienia tj. punkty 8.5.-8.8. OWUL nie niwelowały jednak po stronie powodowej obowiązku umniejszenia swojego roszczenia o korzyści, o których mowa w art. 709⁸ § 5 zd. 2 k.c.

W szczególności:

Punkt 8.5. OWUL stanowił, że finansujący może żądać od korzystającego zapłaty kwoty ustalonej zgodnie z punktem 19 OWUL tj. w szczególności kwoty „aktualnego zadłużenia” (jest to suma części stałych opłat leasingowych przypadających zgodnie z preliminarzem opłat leasingowych w okresie pomiędzy dniem rozwiązania umowy a dniem zakończenia tej umowy zgodnie z terminem ustalonym w umowie oraz określonej w umowie leasingu skorygowanej wartości końcowej) i to wraz z odsetkami, a także dalszych tam kwot. Z kolei Punkt 8.8. OWUL stanowił, że Finansujący może żądać i dochodzić od Korzystającego zapłaty kwoty, o której mowa w punkcie 8.5., niezależnie od żądania i dochodzenia od dostawcy roszczeń z tytułu odstąpienia od umowy z dostawcą.

Oba wyżej wyróżnione roszczenia przysługują, aczkolwiek ich wysokość ogranicza przepis art. 709⁸ § 5 zd. 2 k.c.

Dalszy punkt 8.6. stanowił, iż finansujący przekaze korzystającemu kwoty, otrzymane od dostawcy tytułem zwrotu ceny sprzedaży w związku z odstąpieniem od umowy, pod warunkiem uprzedniego otrzymania przez Finansującego od Korzystającego kwoty określonej w punkcie 8.5.

Punkt ten dotyczy więc dalszych rozliczeń pomiędzy finansującym a korzystającym w związku z ewentualnym uzyskaniem przez tego pierwszego zwrotu ceny. Postanowienie to nie ma więc wpływu na treść przepisu art. 709⁸ § 5 zd. 2 k.c.

Z myśl punktu 8.7. OWUL, o ile w następstwie odstąpienia od umowy dostawca nie zwróci ceny sprzedaży Finansującemu w ciągu miesiąca od dnia odstąpienia od umowy, z dniem otrzymania od Korzystającego pełnej kwoty, o której mowa w punkcie 8.5., Finansujący przelewa na Korzystającego przysługujące Finansującemu wierzytelności do dostawcy z tytułu odstąpienia od umowy. Finansujący nie odpowiada za skuteczność dochodzenia roszczeń przez Korzystającego od dostawcy.

Postanowienie to przewiduje dokonanie cesji wierzytelności na rzecz finansującego, obarczone jednak pod dwoma warunkami: braku zwrotu ceny przez sprzedającego w terminie miesiąca od dnia odstąpienia od umowy oraz przelania od korzystającego pełnej kwoty, o której mowa w punkcie 8.5. Ponieważ nie został spełniony drugi z tych warunków, cesja wierzytelności nie nastąpiła i na moment orzekania dalej wierzytelność względem sprzedającego przysługuje finansującemu i należy ją traktować jako jego korzyść. Tym samym dalej w odniesieniu do roszczenia zgłoszonego przez powoda w niniejszej sprawie zastosowanie ma przepis art. 709⁸ § 5 zd. 2 k.c.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że finansującemu przysługuje wierzytelność o zwrot ceny uiszczonej sprzedającemu.

Ponieważ sprzedającemu zapłacona została cena w łącznej wysokości 545.000zł (jest to okoliczność, której powódka nie kwestionowała i którą w realiach niniejszej sprawy uznać należało za bezsporną) – to na podstawie art. 709⁸ § 5 zd. 2 k.c. o kwotę tą należy umniejszyć roszczenie powódki wobec pozwanego.

Sąd na podstawie art. 496 k.p.c. uchylił więc wydany nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym (punkt 1 sentencji) oraz powództwo oddalić (punkt 2 sentencji).

Wysokość zgłoszonego w niniejszej sprawie roszczenia była bowiem niższa od kwoty, którą sprzedający winien jest zwrócić finansującemu.

Powództwo podlega więc oddaleniu na podstawie art. 709⁸ § 5 zd. 2 k.c., co oznacza również, że weksel, na który powoływała się powódka zabezpieczał roszczenie, które powódce nie przysługiwało.

W punkcie 3 Sąd na podstawie art. 98 § 1 i 2 oraz art. 109 § 2 k.p.c. k.p.c. rozstrzygnął o kosztach w ten sposób, że obciążył nimi powódkę jako stronę przegrywającą niniejszy proces w całości.

W związku z podjętym rozstrzygnięciem pozwana została zobowiązana do zwrócenia pozwanemu kwoty 20.023zł tytułem opłaty sądowej od zarzutów.

Jednocześnie Sąd na podstawie art. 110 zd. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2014r., nr 1025 j.t.) cofnął pozwanemu udzielone wcześniej zwolnienie od kosztów sądowych.

W toku przesłuchania pozwanego na okazało się bowiem, iż okoliczności, na podstawie których przyznano mu zwolnienie, nie istniały lub przestały istnieć.

Oświadczenia powoda co do jego stanu majątkowego złożone na rozprawie w dniu 28 października 2014 roku były niespójne, a przy tym oczywiście sprzeczne z poprzednio złożonymi wyjaśnieniami. Okazało się bowiem, iż pozwany posiada kilka nieruchomości, rzekomo obciążone hipotekami (okoliczności istnienia hipotek pozwany nie wykazał). Pozwany przy tym zaczął powoływać się na istnienie kredytów w znacznych wysokościach (okoliczności tej pozwany również nie wykazał, aczkolwiek gdyby dać wiarę w istnienie tychże zobowiązań, to należy mieć na uwadze, iż świadczą one o istotnej zdolności kredytowej pozwanego, wobec czego należało przyjąć, że pozwany posiadał możliwości finansowe, by ponieść ciężary na nim obowiązek poniesienia kosztów sądowych). Nadto, pozwany złożył niewiarygodne wyjaśnienia o tym, iż znaczne koszty jego utrzymania ponoszą rodzice, rzekomo udzielający mu pożyczek, których to pożyczek pozwany nie zgłasza w urzędzie skarbowym. Nadto, pozwany wprost oświadczył, że prowadzi działalność i ma środki na bieżące życie.

W tym stanie rzeczy należało rozstrzygnąć jak w punkcie 3 sentencji, oddalając złożony wcześniej wniosek pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych oraz cofając udzielone wcześniej zwolnienie, co sprowadzało się do nałożenia na pozwanego obowiązku uiszczenia kosztów sądowych, które wywołał składając pisma sądowe, które podlegają opłacie. W związku z powyższym Sąd nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu) kwotę 19.523zł tj. pozostałą kwotę, jaką pozwany winien jest uiścić od złożonych zarzutów.

SSO Iwona Dziamska

P., dnia 6 listopada 2014 roku